Een korte reactie

Co Verdaas

Dr. J.C. Verdaas is coördinator strategie en strategische projecten bij de gemeente Zwolle. Hij publiceert regelmatig over strategisch ruimtelijk beleid in Nederland. Recentelijk nog in *Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening* 1999/2, 'Een gespiegelde sturingsopgave voor de Vijfde Nota' (samen met Margriet Meindertsma) en in *NRC Handelsblad*, 'Ruimtelijke ordening moet meer pretenties krijgen', 11 januari 1999. De auteur is gepromoveerd op een studie naar het Nederlands planningstelsel *Plannen laten zich niet plannen* (samen met L. van Damme, Delft, 1996).

Adres: Gemeente Zwolle
Postbus 538
8000 AM Zwolle
T (038) 498 26 99 F (038) 421 64 65
e-mail: verdaas@worldonline.nl

'Als je nergens kijk op hebt, kun je altijd nog in de toekomst kijken'

Dit citaat van Gerrit Komrij geeft in mijn ogen exact aan wat Willem Trommel bedoelt met het 'strategisch teveel': het politiek-ideologisch tekort vertaalt zich in een hausse aan strategisch beleid (op lokaal niveau).

Laat ik vooropstellen dat ik het met deze stelling eens ben. Wie niet zonder meer kan terugvallen op een beginsel- of partijprogramma (om even in het politieke jargon te blijven), zal geneigd zijn elders naar richtinggevende kaders te zoeken. Toch plaats ik enkele kanttekeningen bij de analyse van Trommel. Ik ga daarbij met name in op de relatie die hij legt tussen strategie en het 'concurrentiedenken' en zijn voorstel dit om te smeden in samenwerking.

Concurrentie tussen steden en dorpen is van alle tijden. Denk aan de strijd tussen bijvoorbeeld Amsterdam en Rotterdam over de finale van het EK Voetbal 2000 of de komst van het fotomuseum. Maar denk ook aan bijvoorbeeld Etten-Leur. Ook al betreft het hier één gemeente, tussen de beide kernen bestaat nog altijd een gevoel van rivaliteit en concurrentie. Wat ik hiermee wil aangeven is, dat mensen en dus ook gemeenten voor de eigen groep altijd het beste zullen willen, in ons land gelukkig meestal binnen de grenzen van het betamelijke. Ik vind dat je van je bestuur mag verwachten, dat het een visie op de ontwikkeling van de stad heeft en daarvoor zijn stinkende best doet. Mits concurrerend gedrag optreedt binnen de daartoe afgesproken spelregels, zie ik concurrentie niet als probleem. En leidde de concurrentie tussen de oude ideologische kaders niet tot meer destructie?

Wie kan het oneens zijn met de strekking van het betoog van Trommel, dat het zinvoller is om naar vormen van samenwerking op een hoger schaalniveau te zoeken. Daarbij geldt uiteraard ook dat de samenwerking enkel wordt gezocht, indien je hoopt er 'iets aan over te houden'. Twee opmerkingen daarbij. In mijn ogen wordt in de gedachtegang van Trommel de 'concurrentie' enkel naar een hoger schaalniveau getild. Stel dat Europa tot afspraken over het vliegverkeer komt, dan zal dat toch alleen gebeuren opdat Europa op mondiaal niveau de concurrentie aankan. Hetzelfde principe geldt voor steden die de samenwerking zoeken. Gezamenlijk kunnen ze dan beter concurreren.

Daarnaast zie ik het zoeken naar samenwerkingsverbanden juist als één van de wezenskenmerken van strategie. Niet voor niets wordt ook wel gesproken over strategische allianties. Alvorens te kunnen samenwerken, is het wel noodzaak de eigen doelen en te volgen koers helder voor ogen te hebben, een ander kernpunt van een goede strategie. Met andere woorden, samenwerking vereist dat de betrokken partners over een eigen heldere koers (lees: strategie) beschikken. De uiteindelijke keuze, samenwerking of zelfstandig de concurrentie aangaan, is in mijn ogen daarvan afgeleid. Beide kunnen een vorm van strategisch opereren zijn.

Daarnaast wil ik opmerken, dat Trommel in zijn beschouwing voorbijgaat aan de koppeling met de interne organisatie. Het is voor een overheidsafdeling, binnen welke politiek-bestuurlijke context dan ook, wel degelijk van belang na te gaan hoe zij de haar opgedragen taak optimaal kan uitvoeren.

Kortom, ik deel de zorg van Trommel over de magere agenda in het politieke debat. Dat het 'strategisch teveel' hiervan de tegenhanger is, kan ik ook nog onderschrijven. Dat hierdoor regionale sentimenten worden gevoed vind ik (te) ver gezocht en niet overtuigend onderbouwd. Sterker nog, in Zwolle heeft de discussie rondom de stadsvisie er juist voor gezorgd dat geluiden als 'de stad op slot' en 'we hebben het toch goed zo' wel gehoord zijn, maar dat een nog grotere groep burgers zich door de vele discussies juist bewuster is geworden van de verantwoordelijkheden die je als redelijk welvarende stad hebt.

Ik lees het betoog van Trommel vooral als een oproep aan de politiek om minder *managerial* en meer strategisch bezig te zijn. Strategen mogen voor deze discussie niet weglopen. Zij werken nog steeds in opdracht van de politiek. Dat deze daarbij eerder volgend dan sturend is, kan men betreuren, maar mag niet als verwijt aan het adres van strategen worden geformuleerd.